

Balio Sruogos atvirlaiškis Vandai Daugirdaitei-Sruogienei, 1929-07-24, iš Tirolio - į Būgius

Liep. 24.

Liep. 24.

Šiandie persivertėm per Wildspitze - 3774 metr. [1] Keletas vietų buvo gana pavojinga. Baigėm lipt tuo takeliu, kuris pažymėtas, bet buvo žymiai pavojingesnių vietų. Insodaitė [2] įlindo į ledo plyšį - pasinėrė su galva (dugno nepasiekė), aš ją už virvės ištraukiau. Petrauskaitė [3] apsirgo kalnų liga - pradėjo vemt - vargiai nugabenome į pakalnę. Moterys visos išglebo iš nuovargio. Tai aukštųjų kalnų pasaulis [4]. [1v] // [1r] //

KOMENTARAI

- [1] Balio Sruogos ekskursijos dalyvis Antanas Venclova pasidalijo išpūdžiais, įkopus į Wildspitze: „Pagaliau - kokia laimė! Pasiekėme tikslą - vieną iš aukščiausių Austrijos viršūnių! Vos gyvi sukritome ant akmenų (pats kalno viršus pasirodė esąs be sniego) ir žiūrėjome į tolį, kur horizonte stūkso balti kampuoti milžinai. Aplinkui be galo tylu, tartum būtų nurimęs visas pasaulis. Negirdėti nei vėjo staugimo, nei ledynų griūties, nei sidabrinių upelių čezėjimo. Nuostabu ir didinga. Žiūrėjome į horizontą. Kartais žemiau mūsų plaukė debesys, rūkuose paskandindami milžiniškas pakalnes, kurios pirma spindėjo ir žėrėjo saulės nutviekstos. Kartais tie debesys skriejo lygiame aukštyje su mumis, ir tada patys valandėlei išnykdavome šlapiame ir drėgname rūke. Kartais imdavo kristi snaigės, bet ir vėl bematant apsistodavo, ir vėl nušvisdavo kalnai ir pakalnės, ir buvo taip keista, - rodos, niekad daugiau nebegrįšime į gilių slėnių pasaulį, iš kurio atėjome, į pasaulį su miestais, jų ūžesiu, su knygomis... Bet ėjo laikas. Ir kai iš pradžių nulipome į mūsų laukiančių draugų būrį, o su jais leidomės vis žemyn ir žemyn, pamažu ėmėme ilgėtis to, ką buvome palikę. Vis dažniau atsimindavome ne tik pakalnių miškus ir almas, o mąstėme ir apie tolimą Lietuvą, ir apie Kauną, ir apie ten paliktus draugus..." (Antanas Venclova, „Kelionė į Vakarus“, in: *Jaunystės atadimas*, Vilnius: Vaga, 1966, p. 142).
- [2] Marija Insodaitė. Plačiau šis įvykis kalnuose ekskursijos dalyvių atsiminimuose neaprašytas. Balys Sruoga pabrėžė, koks svarbus kalnuose ekskursijos patyrusių draugų, vado vaidmuo: „[K]alnuose kas minutė, kas žingsnis gali kokia nelaimė ištikti“ ([Balys Sruoga], B. S., „Apie alpinizmą“, in: *Lietuvos studentas*, Kaunas, 1930-10-15, Nr. 3, p. 5); „Kalnai - rūstūs ir negailestingi. Jie šykštūs dovanoms. Ir retai jie kada dovanoja neužtarnautą dovaną - gyvybę... Jie mėgsta aukas ir ypač žmogaus gyvybės pavidalu!“ (Idem, in: *Ibid.*). „Didelio džiaugsmo, neprėpiamos laimės suteikia kalnai, bet ir jų pavojai žmogui - nesuskaitomi..." (Idem, in: op. cit.).

[3] Aleksandra Petrauskaitė. Plačiau šis įvykis kalnuose ekskursijos dalyvių atsiminimuose neaprašytas.

Balys Sruoga vėliau teigė, kad kalnuose, be būtiniausių dvasinių savybių (išmintingumo, atsargumo, ryžto ir valios), svarbus fizinis pasirengimas: „Kiekviena kelionė į kalnus reikalauja fizinių jėgų, todėl einas į juos privalo turėti ir reikalingų fizinių savumų. Visų pirma, alpinistas privalo turėti sveiką širdį ir sveikus plaučius, kitaip – iš kalnų jis gali nebegrįžti. Reikia atsiminti, kad kopiant į kalną dirba visas kūnas, – ne tiktai kojos, pečiai, rankos, bet ir visa muskulatūra, šlaunys, krūtinė, pilvas ir visi pajautimo organai. Sveiki kaulai, raumenys, gyslos, krimzlės, sveikas kraujas ir jo sveikas tekėjimas, sveika oda – visa tai alpinistui taip pat reikalinga, kaip ir geros akys, ausys, palytėjimo pajautimas. Ypač turi būti sveiki nervai. Sveikus nervus kelionė į kalnus sustiprina, kaip ir kitus kūno organus, bet pairę nervai kalnuose gali visiškai ištižti. Pagaliau kiekvienas alpinistas turi būti, kaip vokiečiai sako, „Schwindelfrei“, – žiūrint iš aukšto į bedugnę, turi jam galva nesisukti. Tai yra būtiniausioji sąlyga“ ([Balys Sruoga], B. S., „Apie alpinizmą“, in: *Lietuvos studentas*, Kaunas, 1930-10-15, Nr. 3, p. 5).

[4] Balys Sruoga vėliau aprašė kelias kelionės po kalnus rūšis: klajones po kalnų miškus ir Alpių pievas (lengviausia forma), lipimas į uolas (sunkesnė forma), kopimas į aukštuosius kalnus, į ledynus (sunkiausia forma). Balio Sruogos ekskursantai, kopdami į Wildspitze, pasirinko sunkiausią kalnų pažinimo būdą: „Dar sunkesnė ir atsakomingesnė kelionė į aukštuosius kalnus, į ledynus, reikalaujanti dar didesnės ištvermės, valios stiprybės, technikos. Aukštieji kalnai atveria neapsakomos didybės ir grožybės reginius. Akys siekia kelis šimtus kilometrų aplinkui, ir tamsiai mėlynas dangus, rodos, jau taip nebetoli, ir kalnų saulė tokia miela, ir kalnų viršūnės – tokios nuostabios formos!

Užtat kelionė į aukštuosius kalnus, į ledynus, yra tokia sunki, tiek daug pavojų slepianti. Jei į uolas raičiotis eina daugiausia žalias jaunimas, tai į aukštuosius kalnus – subrendę asmenys. Uoloti kalnai su savo aštriomis, tokiomis savaimingomis formomis tarytum atvaizduoja jaunimo vidaus gyvenimą, savaimingus jo valios impulsus, ir jaunimas, nugalėdamas uolas, visuomet vėl ir vėl *save pergyvena*. Tuo tarpu ledynai, labiau negu uolos, atitinka žmogaus brandos amžiui, nes šis amžius, pažinimo amžius, ledynų laisvuose plačiuose horizontuose pažįsta savo laukujus simbolius! – teisingai pastebi dr. Heinrich Pfanel“ ([Balys Sruoga], B. S., „Apie alpinizmą“, in: *Lietuvos studentas*, Kaunas, 1930-10-15, Nr. 3, p. 5).